
Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:6

Församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande

Sammanfattning

Kyrkolivsutskottet behandlar i detta betänkande motion 2014:27 som föreslår att kyrkostyrelsen får i uppdrag att skyndsamt ordna former för ekonomiskt bistånd till församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande.

Utskottet konstaterar efter samtal med delar av kyrkostyrelsens presidium att detta område är prioriterat. Det framgick även att omprioriteringar i budgeten under verksamhetsperioden för att ge stöd till församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande är möjlig.

Utskottet föreslår därför att motion 2014:27 ska bifallas.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2014:27.

Motionens förslag

Motion 2014: 27 av Dag Sandahl, Församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skyndsamt ordna former för ekonomiskt bistånd till församlingars arbete med flyktingar och asylsökande.

Yttrande från andra utskott

Budgetutskottet har yttrat sig över motion 2014:27 i B 2014:1y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Antalet asylsökande till Sverige har totalt sett ökat kraftigt både 2012, 2013 och 2014 och närmar sig nivåerna som rådde under kriget i forna Jugoslavien. För 2014 är prognosen för antalet asylsökande till Sverige ca 80 000 personer. Den stora ökningen beror främst på inbördeskriget i Syrien. Många flyr även från Eritrea, Somalia, Irak och Afghanistan och andra länder med väpnade konflikter och förtryck av minoriteter och oppositionella. Under det första halvåret i år sökte närmare 32 000 personer asyl i Sverige, nästan 70 procent fler än under motsvarande period i fjol. Utvecklingen innebär att Migrationsverket nu höjer sin prognos från 57 000–70 000 till 75 000–89 000 asylsökande i år. Huvudscenariot är skattat till 80 000. En följd av utvecklingen är

att även antalet ensamkommande barn och ungdomar har ökat. Prognosen för den kategorin höjs därför från 4 400 till 6 500 för i år.

Under asyltiden bor de sökande antingen i eget boende till exempel hos släkt och vänner eller i anläggningsboende som Migrationsverket ordnar. De som väljer anläggningsboende blir allt fler och Migrationsverket söker med ljus och lykta efter lämpliga bostäder, med varierande resultat. Konsekvensen har blivit att fler asylsökande finns i glesbygdsområden och i förläggningssliknande boenden istället för i vanliga lägenheter. På många håll i glesbygden är Svenska kyrkan den enda organiserade aktören och den enda öppna mötesplatsen. I och med att Migrationsverket inte längre erbjuder någon organiserad sysselsättning eller svenskundervisning för asylsökande, sedan 2012, blir förväntningarna än större på Svenska kyrkans församlingar att ordna meningsfulla mötesplatser och även svenskundervisning. Det ekonomiska stödet till asylsökande är också lågt och har inte höjts på 20 år. Många församlingar vittnar om det svåra i att hela tiden välkomna nya människor som sedan kanske inte blir kvar varken i Sverige eller i bygden. Andra församlingar vittnar om stor glädje i att ha nya församlingsbor som inte sällan även är nya gudstjänstdeltagare.

Mötesplatser för asylsökande

Svenska kyrkan arbetar med flykting och asylfrågor på många olika sätt.

Migrationsverket har för närvarande förvar i Gävle, Märsta, Flen, Kålleröd och Åstorp. Vid samtliga förvar finns det präster, diakoner och/eller frivilliga från Svenska kyrkan som gör uppsökande verksamhet. Denna verksamhet möter olika behov; det kan handla om självvårdande samtal men också om att bevaka förvarstagarnas rättigheter.

I många församlingar drivs caféer eller andra mötesplatser för asylsökande och bofasta. Här följer några exempel: I Råneå församling har man varje torsdag sedan många år ett öppet café som engagerar hela församlingen. I Frövi församling driver man öppet hus för asylsökande och andra varje onsdag. I Hammarkullen finns den internationella träffpunkten café Marta i Svenska kyrkans regi. I Växjö finns flera olika mötesplatser i "Panncentralen" där Växjö Maria församling är engagerade. Jacobsgården i Stora Tuna församling i Borlänge är en annan mötesplats. Det finns otaliga fler exempel runt om i landet. Träffpunkterna fyller ofta ett stort behov av social gemenskap, språkträning och hjälp med att lösa vardagsproblem. Det handlar i många fall också om hjälp att förstå och påverka själva asylprocessen. Här finns också *Rådgivningsbyrån för flyktingar och asylsökande* som ett stöd.

Barn i väntan och Barn i start

Ett flertal församlingar i Svenska kyrkan arbetar med det pedagogiska programmet *Barn i Väntan* (BIV) och *Barn i Start* (BIS), en gruppverksamhet för barn och ungdomar som vill lära sig mer om sig själva, om asylprocessen och om hur det är att vara ny i Sverige. Fokus ligger på deltagarnas egna känslor och syftet är att stärka barnen oavsett vilket land de kommer att växa upp i. BIV vänder sig till barn och ungdomar i asylsökande familjer och BIS till barn och ungdomar som har fått uppehållstillstånd i Sverige. Verksamheten utvecklades i Malmö i samarbete mellan *Individuell Människohjälp* och Svenska kyrkan, men har nu spridits och finns på många håll i landet, Malmö, Lund, Göteborg, Småländska höglandet (Vrigstad), Linköping och Botkyrka.

Den nationella nivån samarbetar med andra kyrkor genom Sveriges kristna råd (SKR) och andra engagerade aktörer för att påverka asylpolitiken i Sverige i en mer rättsäker och human riktning. Det sker genom opinionsbildning, rapporter, regelbundna möten med Migrationsverket och politiska partier. I den nationella nivåns uppdrag ingår också att både stödja och vara ett språkrör för verksamheten ute i stift och församlingar. I dokumentet *Detta vill vi! Kyrkorna och migrationsfrågorna* (2007) ställer medlemskyrkorna i SKR krav på myndigheterna genom att granska lagstiftning, juridisk praxis och myndigheternas arbete inom migrationspolitikens område. Dokumentet lyfter de värderingar man har som utgångspunkt för sin granskning. Den första utgångspunkten är:

Alla människor är skapade till Guds avbild och har rätt till ett värdigt liv. Därför vill vi att människors rädsla och behov av skydd ska tas på större allvar vid asylansökan.

I uppföljningsrapporten *Skilda världar – kyrkornas verklighetsbeskrivning av det som brister i det svenska asylsystemet* (2009) pekar kyrkorna på brister i bemötandet av människor som flytt till Sverige, från krig, tortyr och förtryck. Rapporten bygger helt och hållet på exempel från kyrkornas och församlingarnas dagliga arbete.

Varje år inbjuder SKR medarbetare i sina medlemskyrkor och intresserade till *Ekumeniska nätverksdagar för flykting- och integrationsfrågor* för inspirera varandra, utbyta erfarenheter och bygga på sin kompetens.

Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar

Vid kyrkomötet 2012 behandlades motion *De gömda och glömda i Sverige* (2012:12). Motionären ville att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att stödja flykting- och asylgrupper i Sverige med ekonomiska bidrag. Motionen avslogs till förmån för Ekumenikutskottets förslag där kyrkostyrelsen fick i uppdrag att utreda och till 2013 års kyrkomöte komma med förslag på resursförstärkning till Svenska kyrkans arbete med flyktingar och asylsökande. (KmSks 2012:8). I kyrkostyrelsens årsredovisning 2013 (KsSkr 2013:2) rapporterade kyrkostyrelsen att den vill stödja ett samordnat arbete i dessa frågor och gör det genom sitt engagemang i *Rådgivningsbyrån för asyl- och flyktingfrågor*.

Svenska kyrkan stödjer och bidrar till utveckling av *Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar* tillsammans med Sveriges Frikyrkosamråd, Caritas, Rädda barnen och Amnesty. Byrån med verksamhet sedan 1991 erbjuder kostnadsfri juridisk rådgivning i frågor som handlar om asyl, familjeåterförening, svenskt medborgarskap och allt övrigt som rör den svenska utlänningslagstiftningen, asylprocessen, internationella konventioner och andra länders asyllagstiftning. Rådgivningsbyrån bistår också med information om förhållanden i enskilda länder som har betydelse för bedömning av asyl- och andra former av uppehållstillstånd. Byrån arrangerar och deltar också i kurser, föreläsningar och seminarier om till exempel asyllagstiftning, familjeåterförening, internationella konventioner och mänskliga rättigheter. Därutöver är byrån aktiv och bevakar flyktingdebatten för att skapa opinion för en rättsäker asylprocess.

Den nationella nivån stödjer byrån med en årlig rikskollekt och ett årligt budgetanslag. Det årliga budgetanslaget ökar under den kommande verksamhetsperioden från 400 000 till 1 400 000 kronor och möjliggör finansiering av nyrekryterad personal. Byrån stärker sin personal, till den alltmer omfattande verksamheten, med

en jurist utöver de fyra som redan nu är anställda. Dessutom stärks kompetensen i personalfrågor, fundraising och utvecklingsstrategier genom en ny chefstjänst. Svenska kyrkans diakoner är den grupp som oftast kontaktar byrån för samtal och rådgivning. Flera stift har nyligen slutit avtal med byrån för att säkra den regionala tillgången till juridisk rådgivning.

Riktat bidrag från nationell nivå

Riktat församlingsbidrag från nationell nivå för att stödja specifika åtgärder på lokal nivå har funnits ett antal år. Kyrkomötet har till exempel tidigare beslutat om riktat församlingsbidrag på totalt 400 miljoner kronor (för vardera år 2011, 2012, 2013 och 2014). Bidragen kan rekvireras upp till två år efter aktuellt år vilket innebär att 2014 års bidrag kan rekvireras till utgången av 2016.

Bidragen för år 2011, 2012 och 2013 får användas till åtgärder som leder till ökad samverkan mellan församlingar i syfte att uppnå bestående förändringar och verksamhetseffektivisering.

2013 föreslog kyrkostyrelsen ett riktat församlingsbidrag på 100 miljoner kronor också för 2014 men menade att bidraget enbart skulle få användas till den grundläggande uppgiften med särskilt fokus på barn och unga. Budgetutskottet delade uppfattningen om vikten av att ge barn och unga större plats och inflytande i kyrkan och såg positivt på att kyrkostyrelsen lyfte det starka diakonala behov som är kopplat just till barn och unga. Utskottet var dock tydligt med att det ville undvika att snäva in det riktade församlingsbidraget till ett enda ändamål. De konstaterade också att det var möjligt att använda det befintliga bidraget för åtgärder som är direkt kopplade till församlingens grundläggande uppgift med fokus på barn och unga. Det hela resulterade i att kyrkomötet beslutade om ett riktat församlingsbidrag på 100 miljoner kronor för 2014 men med ett förtydligande av ändamålsbeskrivningen.

Bidraget för 2014 ska som tidigare användas till åtgärder som leder till ökad samverkan mellan församlingar i syfte att uppnå bestående förändringar, men med tillägget att barn och ungas behov särskilt bör beaktas.

Av de totalt 300 miljoner kronor som avsatts för riktat församlingsbidrag till och med år 2013 har vid utgången av år 2013 cirka 100 miljoner kronor ännu inte fördelats på projekt (se bilaga 3 till KsSkr 2014:2).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2014: 27.

Kyrkolivsutskottet har under sina överläggningar fått information om att Migrationsverket önskar inleda samtal om samarbete med Svenska kyrkan på den nationella nivån med anledning av det ökade antalet asylsökande och deras behov av bland annat bostäder. Samtal kommer att ske inom kort då kyrkostyrelsen har för avsikt att bygga en plattform tillsammans med Migrationsverket. Detta ger förutsättningar för ett kommande arbete som ska vara väl förankrat i Svenska kyrkan på alla nivåer.

Utskottet är positivt till en långsiktig lösning av frågan samtidigt som man delar motionärens syn att församlingarna har ett akut behov av ekonomiskt bistånd till en alltmer svällande församlingsverksamhet. Församlingarna har ansvar för de som vistas där och hur verksamheten utformas lokalt men resurser saknas och kreativa metoder behövs för att bistå dem.

Utskottet har samtalat om i vilken mån det är möjligt att använda Riktat församlingsbidrag för att bistå församlingarna. Genom Budgetutskottets yttrande har det kommit fram att det inte är förenligt med den ändamålsbeskrivning som gäller för det riktade församlingsbidraget 2014 som kyrkomötet beslutade om förra året.

Utskottet konstaterar efter samtal med delar av kyrkostyrelsens presidium att detta område är prioriterat. Det framgick även att omprioriteringar i budgeten under verksamhetsperioden för att ge stöd till församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande är möjlig.

Utskottet föreslår därför att motion 2014:27 ska bifallas.

Uppsala den 26 september 2014

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Eva Lindström, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Sofia Rosenquist, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Lars-Erik Edlund, Elisabeth Rydström, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Jan Sahlin, Katarina Glas, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Niklas Larsson, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Jan-Olof Johansson och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot Kyrkolivsutskottets beslut att bifalla motion 2014: 27.

Vi reserverar föreslår avslag på motion 2014: 27.

Kyrkostyrelsen har gett kyrkokansliet i uppdrag att kontakta Migrationsverket i syfte att ordna en plattform för ett samlat flyktingarbete för Svenska kyrkan i Sverige.

Anna-Karin Westerlund och Gunilla Eldebro

Särskild mening

Jag anser att kyrkostyrelsen har gett kyrkokansliet i uppdrag att kontakta Migrationsverket i syfte att ordna en plattform för ett samlat flyktingarbete för Svenska kyrkan i Sverige.

Elisabeth Sandberg Kullenberg

Kyrkomötet Budgetutskottets yttrande 2014:1y

Församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande

Till Kyrkolivsutskottet

Budgetutskottets yttrande över motion 2014:27.

Utskottet har granskat motionen mot bakgrund av dess påverkan på verksamhetens inriktning för den nationella nivån.

Budgetutskottets uppfattning är att förslaget ligger inom ramen för den nationella nivåns verksamhetsinriktning. Stöd till församlingar i form av ekonomiskt bistånd har genom åren lämnats i olika former både för generella och specifika ändamål.

Budgetutskottets bedömning är att ändamålet inte är förenligt med den ändamålsbeskrivning som gäller för det riktade församlingsbidrag 2014 som kyrkomötet förra året beslutade om.

Uppsala den 25 september 2014

På Budgetutskottets vägnar

Bertil Olsson, ordförande

Niclas Renck, sekreterare

Beslutande: Bertil Olsson, ordförande, Irène Pierazzi, Solveig Hallin, Peter Egardt, Leif Nilsson, Helena Näslund, Marie Wojdkow, Bertil Persson, Lars T Gåreberg, Leif Nordlander, Christer Björk, Bengt Kjellgren, Carl-Eric Gabrielsson, Gerd Gullberg Johnson och Jenny Nilsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Monica Lago, Roger Sjöberg, Birger Wernersson, Christina Meltin Westerlund, Anita Engström, Marie Rydén Davoust, Mikael Grenstedt, Ann-Britt Åsebol, Mats Nilsson, David Lång, Roger Hedlund, Helén Lindbäck, Terence Hongslo och Hildegard Jarskog.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.